

Köteles Róbert Pál festőművész

Szekernyés János, a Romániai Képzőművészek Szövetsége temesvári fiókjának elnöke méltatja

Köteles Róbert Pál a dolgozó, a tevékeny, a sikeres, a korszerűséget a sejtjeiben hordozó, a lankadatlanul kísérletező, de ugyanakkor következetes alkotószemélyiség. Két évtized alatt emelkedett festményei, kiállításai, nyilvános jelenlétei és szereplései révén a kortárs romániai képzőművészet élvonalába. Pályája meredeken és látványosan ívelt a magasba, s útja jelenleg is javában tart a babérokkal szegélyezett kaptatón fölfelé. 43 esztendősen nemzedéke kiemelkedő, emblematikus tehetségeként tartják – tartjuk – számon.

Méltán híres és nevezetes szülővárosából, a fölötté gazdag irodalmi, tudományos és művészeti hagyományokkal megáldott Nagyszalontáról került Köteles Róbert Pál a korszerűsége, az újdonságokra, az úttörésre mindenkor hangsúlyosan nyitott és fogékony Temesvárra, ahol az 1989-es eseményeket követően szerveződött meg, indult be a felsőfokú művészképzés. Kivételes szerencséje volt, hogy a kínálkozó lehetőségek közül épp a komolyabb, a veretesebb művészeti örökséggel, hagyományokkal nem rendelkező Béga-parti várost választotta a festői mesterség elsajátítására. A tudományegyetem keretében létesített képzőművészeti kar oktatóinak csapata ugyanis azokból a még fiatal vagy éppen csak középkorúvá vált, a neoavangard irányzatoktól elbűvölt, a korszerű törekvésekkel és irányzatokkal eljegyződött festők, grafikusok, szobrászok és iparművészek derékhadából szerveződött, akik az 1960-as évek közepétől kezdve Temesvárt a képzőművészet megújulásának, gyökeres felfrissülésének, a bátor kísérletezéseknek, a feltűnést keltett, korszakos megvalósításoknak előretolt bástyájává avatták. Köteles Róbert Pál félévtizeden át, az 1993-1998 közötti időszakban annak a neves, országos viszonylatban is elismert festőművésznek, Constatin Flondornak volt a növendéke, szorgalmas tanítványa, aki legendássá vált művésztárral, a sokoldalú Bertalan Istvánnal, életre hívta, megteremtette a Sigma-csoportot, amely viszonylag rövid idő leforgása alatt országos és nemzetközi hírnevet szerzett. A Sigma-csoport tagjainak sikerült kijárniuk, hogy a temesvári képzőművészeti középiskola Romániában elsőként design-arcélet, formatervezői szakirányultságot kapott. Az új csapásokra tért, kivételes tehetségű ifjú alkotók művészetpedagógusokként is a hagyományokkal szembeforduló, gyökeresen szakító elveket, alternatív oktatói módszereket és gyakorlati eljárásokat honosítottak meg, érvényesítettek. Nem korlátozták, nem kötötték gúzsba hallgatóik fantáziáját, elképzeléseit, találékonyságát, egyéni próbálkozásait. Szabad csapásokat nyitottak és engedtek az önmegvalósításnak, az egyéni ötletek, törekvések és ambíciók kiélésének.

Művészi szemléletét, magatartását és irányvételét a Béga-parti városban alapozta meg, kristályosította többé-kevésbé ki Köteles Róbert Pál. Oklevele megszerzése után visszatért ugyan Nagyszalontára, de két évtizede szoros és rendszeres kapcsolatot tart és ápol azzal a közeggel és művészközösséggel, amely formálta és a pályán elindította. Megjelenik Temesvárott a jelentősebb képzőművészeti rendezvényeken, a mestere által kezdeményezett és patronált összejöveteleken, egyéni tárlatokkal jelentkezik a Béga-parti város legfölkapottabb, legrangosabb galériáiban. Folyamatosan szoros kontaktusban áll ugyanakkor egykori évfolyam-

és nemzedéktársaival, akikből a legdolgosabbak, a legtevékenyebbek megalapították a Noima-alkotócsoporthat, amelyik közös kiállításokat, alkotótáborokat, találkozókat szervez, s amelyekre Köteles Róbert Pált is gyakorta meghívják.

Tehetségére, ihletére, igyekezetére, szorgalmára, fizikai, lelki és szellemi erőtartálékaira alapozva és építve Köteles Róbert Pál kiválóan sáfárkodott azzal az ismeretanyaggal, szakmai tájékozottsággal és felkészültséggel, amellyel Temesvár – az egyetem és a város – föltarisznyálta, felvértezte, és útjára bocsátotta. Egyik-másik munkáján még felsejlik, diszkrétebben vagy pregnánsabban elődereng ugyan a „temesvári festészeti iskola” egyik vagy másik jellegzetes stílusjegye, formai megoldása vagy technikai fogása. Rokoni vonások, hasonlóságok és megegyezések mutathatók ki a flondori meg a kötelesi alkotói hozzáállás, eszköztár és képvilág között. Nincs ebben, különben semmi zavaró vagy kivetnivaló. Köteles Róbert Pál példás következetességgel, diplomája megszerzése után két évtizeddel is Constantin Flondor tanítványának, famulusának tudja és vallja magát.

Az epigonkodást azonban sikerült elkerülnie. Csupán a festészet fölfogásában, kezelésében és művelésében követi kitartóan mesterét; s stílusát, formarendjét és ecsetkezelését ellenben nem utánozza. Saját útján halad.

A korszerűség normavilágát, szabály-rendszerét érvényesítve tudta viszonylag rövidtávon megtalálni, kikísérletezni és kikristályosítani Köteles Róbert Pálnak egyéni stílusát, formanyelvét, festői attitűdjét és eszköztárát. A vizuális teljesség elérésére, megteremtésére és szuggesztív leképezésére összpontosított és koncentrálni jelenleg is. Letisztult formákat, tömény, sokatmondó jeleket és átfogó, hatásos jelrendszereket alkalmaz és használ kifejezetten piktorális mondandói tolmácsolására, közvetítésére. Egyéni formavilágot érvényesítő festményein harmonikus, kiegyensúlyozott egységekké igyekszik formálni, rendezni a természeti valóság ihlette valamint a fantázia teremtette képződményeket, alakzatokat, jelenségeket. Vezérelve a logika, a ráció és az intuíció, amely festészetét mélyre hatolóan áthatja, meghatározza, és egyénivé avatja.

Eredeti formanyelvű, különös motívumvilágú és felépítésű festményeire korán felfigyeltek. Gyűjteményes kiállításokon, rangos romániai és nemzetközi seregszemléken mutathatta be alkotásait. Egyéni tárlatokkal legtöbbször Temesvárott és Bukarestben jelentkezett, de önálló kiállításokat nyitott bécsi, csíkszeredai, budapesti, krajovai, Mogosoaia-i galériákban is. Románián kívül Magyarországon. Hollandiában, Ausztriában, Olaszországban szerepelt alkotótáborokban, festőművészeti szimpóziumokon.

Alkatánál, beállítottságánál fogva Köteles Róbert Pál nem az ábrázoló, a leképező, a figuratív festészet művelője, elkötelezettje. Korábbi és újabban alkotott művein sincs szemernyi illusztráció, nincs narratíva, csupán a vibráló, a lüktető felületek interakciója hat a szemlélőre. Ihletet, formakincset a természetből, a mikro- és a makrovilágból merítve igazából a növény- és állatvilág kínálta káprázatos, elképesztően ész- és célszerű, kimeríthetetlenül dúsz, gazdag és változatos képződményeket, alakzatokat és szerkezeteket veszi és értelmezi át, vetkőzteti lényegükre, bontja le erezeit és vázaikra s jeleníti meg izgalmas elrendezésekben és társításokban. A természet tárházából kiemelt vagy az azokat remekül utánozó kigondolt, kitalált

elemek, hálók, rácsok, szövevények, bordázatok, fátalak, idomok és szerkezetek leképezései népesítik be, lepik el vásznai és kartonjai felületeit. Központi élménye és problémája a tér, a mozgás, az idő, a feltartozhatatlan változás.

Köteles Róbert Pál szeret sorozatokban gondolkodni és alkotni. Ciklusokba rendezi a kedvelt témáiról – *Anyag, Kromo, Örökké, Pillanat* stb. – tussal, akrill- vagy olajfestékkel készített, bravúros precizitással, gondos aprólékossággal kivitelezett alkotásokat, változatokat. Kromatikában a harsányságot többnyire kerüli. Főként a visszafogottabb, a tompább és választékosabb színekre alapoz. A rajznak juttatja a primátust, a főszerepet. Kedveli, előszeretettel és leleményesen műveli a monokrómiát is. A vászonra vagy a kartonra vastagon felvitt festékrétegbe az ecset kihelyezett végével karcolja, „írja” be a hieroglifákra vagy barlangrajzokra emlékeztető titokzatos jeleinek rendezett sorait. Köteles Róbert Pál előszeretettel él a geometrikus festészet egyik jellegzetes formájával, a csíkfestéssel. A sávokba tagolt jelek párhuzamba állított szalagjai fedik, borítják be a képei jelentős hányadának felületeit, azt a különös hatást keltve, hogy a kompozíció bármely irányba akár folytatódhatna is. Némelykor egy-egy szabályos vagy amorf motívumot, részletet vagy töredéket kiragad, kiemel, és felnagyítva helyezi különleges, nem mindennapi képződményei áramlatába, lendületes sodrába. Képei fokozott belső dinamikájukból, az egymás mellé helyezett vonalak, kontúrok és foltok komoly feszültséget hordó összeépüléséből fakadóan valósággal pulzálnak, erőteljes intenzitással, feszes ritmusban lüktetnek.

Köteles Róbert Pál képei szembeszökő, kikövetkeztethető és rejtett erővonalak és tengelyek mentén nyomatékosan ritmizáltak: külső és belső dinamikájukat a kimért struktúrák, a szabályos elemek és a lelemény-, az ötlet szülte alakzatok váltakozása teremti meg, érezteti, és árasztja szét. Köteles Róbert Pál a festői gesztusok dialektikájára épülő kompozícióit a színek és a formák felfokozott ereje, virilitása hatja át, új térbeli viszonyok rögzítését és kibontását eredményezve.

Köteles Róbert nyomatékosan strukturált, geometrikus kordákba tartott, kiérlelt és fegyelmezett festményeiről, – amelyeket a plasztikai gondolatok töménysége, a tökéletes kivitelezés, a fegyelmezett megmunkáltság jellemez –, nyugodt lélekkel megállapíthatjuk és kijelenthetjük, hogy egy kiforrott festőművész érett, friss, érzelemgazdag, merész és korszerű alkotásai.

Kívánjuk, hogy haladjon bátran és következetesen tovább a megtalált egyéni útján. Őrizze, erősítse, érvényesítse és fejezze ki a festészet és a grafika eszközeivel emberi, művészi és nemzeti önazonosságát, identitását. Sikerek, beteljesülések kísérjék alkotópályáján a továbbiakban is.

Gratulálunk a díjhoz, amely – szilárd meggyőződésünk – jó kezekbe kerül!